

Netwerkbijeenkomst bedrijfsvoering en kwaliteitszorg – 28 november 2019

Netwerkbijeenkomst bedrijfsvoering en kwaliteitszorg

Diverse ontwikkelgroepen van het Steunpunt Passend Onderwijs zijn de laatste maanden bezig geweest om knelpunten te inventariseren en op te lossen. Reden genoeg om de bevindingen uit te wisselen met elkaar. Dat deden zo'n 30 deelnemers van ontwikkelgroepen rond de thema's 'Bedrijfsvoering' en 'Kwaliteitszorg' op 28 november jl. in Utrecht.

Rick de Wit (Infinite) presenteert de opbrengsten van de ontwikkelgroep 'Stapeling (financiële) effecten'. Die groep kwam viermaal bijeen onder leiding van De Wit en van Ron Benjamins (B&T) om te inventariseren welke factoren van invloed zijn op het financiële reilen en zeilen van een samenwerkingsverband.

Vier tips

Hun top-4 van meest voorkomende en zwaarwegende effecten zijn demografische krimp; verandering/vereenvoudiging van de bekostiging (ook van lwoo-pro); verevening van de zware ondersteuning; en ontoereikende jeugdhulp. Deze effecten treden niet allemaal tegelijk op, maar de 'volgtijdelijkheid' en de overlap ervan zorgen voor een enorme aanslag op het uithoudingsvermogen van samenwerkingsverbanden, aldus De Wit.

Als iemand uit de zaal opmerkt dat we toch ook heel goed op die effecten kunnen anticiperen, is De Wit het daar roerend mee eens. De ontwikkelgroep heeft daar vier tips voor ontwikkeld:

1. Organiseer het onderwijs anders.
2. Verdeel het geld doelmatiger.
3. Maak afspraken met jeugdhulp.
4. Pak als samenwerkingsverband de regierol in de netwerken waarin ze opereren.

De ontwikkelgroep heeft een brief aan politici en andere beleidsmakers opgesteld met aanbevelingen die de financiële stapellast kunnen verlichten.

Actualiteiten

De Wit gaat vervolgens nader in op de actualiteit rond de vereenvoudiging van de bekostiging in het po. In de nieuwe wetgeving wordt alles per kalenderjaar geregeld en verandert de teldatum van 1 oktober in 1 februari. Ook wordt de gewogen gemiddelde leeftijd op schoolniveau afgeschaft: die wordt nu landelijk bepaald. Voor het sbo, so en vso verdwijnt de 2%-systematiek, wordt de groeiregeling afgeschaft en wordt het aantal 'vaste voeten' van 31 teruggebracht naar 4. De nieuwe wetgeving gaat op 1 januari 2022 in en de effecten ervan zullen een jaar later merkbaar worden. Onder de aanwezigen in de zaal is nogal wat onrust over deze veranderingen ("Wat als je tussentijds onverwacht enorm gaat groeien?" is een van de vragen), maar door een soepele overgangsregeling zouden tijdelijke nadelige effecten tot een minimum beperkt moeten kunnen blijven.

De koek van De Wit is hiermee nog niet op: hij behandelt kort de brief van de ministers van onderwijs en zorg van 30 oktober jl., waarin de weeffout over de financiering van kinderen met een Ernstige Meervoudige Beperking (EMB) wordt rechtgestreken.

Btw-vrijstellingen

Vervolgens doet Mark Ruitenbeek, financieel deskundige van de VO-raad, een duik in het zakje over de btw. Zodra je een product of dienst aan iemand levert en daar geld voor krijgt, ben je 21% omzetbelasting (btw) verschuldigd. Maar er zijn vrijstellingen: bijvoorbeeld voor sociaal-culturele instellingen onderling.

Gebleken is dat samenwerkingsverbanden door de Belastingdienst als sociaal-culturele instelling worden aangemerkt, maar schoolbesturen niet. Bij bijvoorbeeld detachering van niet-onderwijzend personeel moet er dus btw betaald worden; eerder verleende vrijstellingen hiervoor worden nu ingetrokken. Uit de zaal komen geluiden dat hier wel mouwen aan te passen zijn: de ene belastinginspecteur is de andere niet. OCW en Financiën kennen de problematiek inmiddels en er zijn nu 'gesprekken gaande'. Wordt dus vervolgd.

Residentiële plaatsingen

Na een korte pauze komt een andere weeffout aan de orde: de bekostiging van residentiële plaatsingen (RP). Machteld Rohn van de VO-raad heeft zich in deze materie verdiept en legt eerst het verschil uit tussen open en gesloten (geen gevangenis, wel een hek) residentieel. Bij een open RP-inschrijving houdt de school van herkomst zorgplicht, maar bij een gesloten inschrijving niet. Dat zorgt voor een vervelende ‘knip’. Een leerling met een RP komt vaak terecht buiten de regio van het samenwerkingsverband waar zijn woonplaats ligt. Dan rijst de vraag: welk samenwerkingsverband moet nu betalen? De Variawet kijkt naar de school waar de leerling bij de laatste 1 oktober-telling stond ingeschreven; DUO naar het woonplaatsbeginsel.

Iemand merkt op dat er meer aan de hand is met RP-leerlingen: soms volgen ze voor 10% onderwijs maar betaalt het samenwerkingsverband 100%. De beleidsinventarisatie van OCW die al deze knopen over RP door moet hakken, zou afgelopen oktober klaar zijn, maar laat nog op zich wachten.

Als sluitstuk van de ochtend komt Geerten de Goede naar voren, een van de bouwers van een nieuwe website (www.samenwerkingsverbandenopdekaart.nl) die deels klaar is voor gebruik. Hij laat een demo zien; de site maakt gebruik van Dashboardgegevens, maar ook van andere bronnen. Per samenwerkingsverband kun je gegevens opvragen op drie themagebieden: leerlingen, financiën en organisatie. De website is vooral bedoeld voor de samenwerkingsverbanden zelf, maar iedereen heeft toegang tot de site, ook ouders dus.

Nabranders

Kwaliteitszorg het centrale thema van de middag. Rick de Wit brengt als aftrap de Handreiking voor het verbeteren van de kwaliteit van plannen, monitoring, rapportages en verantwoordingen in samenwerkingsverbanden passend onderwijs po en vo (hierna: Handreiking) onder de aandacht. In dit document worden tips gegeven hoe samenwerkingsverbanden 13 landelijke doelstellingen van passend onderwijs kunnen vertalen in het eigen beleid. Eind januari 2020 is de Handreiking beschikbaar.

Maar De Wit heeft eerst nog een aantal financiële nabranders in petto: de rijksbekostiging particulier onderwijs (nu nog verboden, maar misschien komt er een uitzondering voor leerlingen met complexe lichamelijke of geestelijke problematiek); de zorgplicht voortaan als vast onderdeel van het inspectietoezicht; de Tweede Kamermotie om inperkingen bij het oprichten van nieuwe scholen voor speciaal onderwijs op te heffen; de verplichting om passend onderwijs als thema in het jaarverslag op te nemen; en de toegenomen reserves van samenwerkingsverbanden (van 2017 naar 2018 met € 20 miljoen gestegen tot € 260 miljoen). De inspectie gaat een methode ontwikkelen om bovenmatige reserves op te sporen – men is gewaarschuwd.

Een potpourri van aspecten

Ron Benjamins en Martine Luite, beiden van bureau B&T, presenteren de opbrengsten van twee ontwikkelgroepen die zich met kwaliteitszorg hebben beziggehouden. “Kwaliteit is een potpourri van talloze aspecten, klein en groot,” zo begint Benjamins. Moeilijk vat op te krijgen dus.

Maar de vraag naar kwaliteit wordt wel gesteld, ook door de Inspectie. Aan de hand van een cirkel van partijen die bij het leveren van die kwaliteit betrokken zijn (overheid, burgers, leerlingen, scholen, samenwerkingsverbanden, sectorraden onderwijs, overheid) – waarna de cirkel rond is en weer opnieuw begint – legt hij uit tot welke doelen de deelnemers van de ontwikkelgroep Kwaliteitszorg zijn gekomen, welke conclusies ze getrokken hebben, welke uitdagingen ze onderscheiden en tot welke inzichten ze zijn gekomen.

In dit verslag beperken we ons tot die inzichten: a) de maatschappelijke opdracht is belangrijker dan de wettelijke taak; b) je moet komen tot een eigen visie, waarbij data ('meetbaar') en het verhaal ('merkbaar') centraal staan, en c) het eigen bureau is niet waar het om draait, focus op het netwerk waar je in opereert, en neem in dat netwerk de regierol op je. Een zogeheten 'kwaliteitskwadrant' kan je bij dit alles helpen: de verticale as is het continuüm tussen het samenwerkingsverband en de scholen; de horizontale as beweegt van 'controleren, borgen en verantwoorden' naar 'ontwikkelen, leren en innoveren'.

Benjamins pleit ervoor om die beweging te organiseren: "Als je innovatie niet inricht, dan gebeurt die ook niet. Je moet expliciet uitleggen dat we buiten de lijntjes moeten leren kleuren, anders gaat iedereen weer over tot de orde van de dag." De scholen moeten het doen, de samenwerkingsverbanden moeten het agenderen.

Scan Passend Onderwijs

Als afsluiter mogen de deelnemers schaven aan de Scan Passend Onderwijs die momenteel door B&T wordt ontwikkeld, een zelfevaluatie-instrument over bestuurlijke samenwerking. In groepjes discussiëren de deelnemers naar aanleiding van de volgende twee vragen: 'Wanneer en hoe zou je de Scan willen inzetten?' en 'Wat zou de inzet van de Scan moeten opleveren?' Zij komen met tal van suggesties over onderwerpen die aan bod moeten komen: breng de concurrentiepositie ter sprake; praat over bestuurlijke hygiëne; zet de Scan in als je een nieuw ondersteuningsplan opstelt; gebruik hem bij visitatie door de Inspectie; gebruik hem om een externe voorzitter in te wijden; geef hem aan stakeholders/partners zoals de gemeente en jeugdzorg; breng de zorgplicht ermee in kaart; ga erin na hoe transparant je bent; koppel het perspectief van de toezichthouder eraan.

Slotvraag: gaat het kwaliteitskwadrant je straks helpen? Ja, vinden de deelnemers, maar spits het dan wel meer toe op de praktijk. Iets wat Luite en Benjamins beloven te zullen doen in de al eerder genoemde Handreiking.